

การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
ความกล้าหาญทางศีลธรรมของวัยรุ่น
An Analysis of Causal Relation Structure of Factors Effected to
Moral Courage of Adolescents

พระครูธรรมธรรานนท์ กนต์วิโร¹, พระครูภาวนาสังวรกิจ² และ พระมหาถาวร ถาวรโร³
Phrakrudhamadhorn Anon Kantaviro¹, Phrakrubhavananasamvaorkit²
and Phramaha Thavorn Thavaro³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, Email: ¹Anon.kantaviro.mcu@gmail.com

Retrieved: February 13, 2026; Revised: February 24, 2026; Accepted: February 25, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสงคราม จำนวน 984 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยความกล้าหาญทางศีลธรรม การอบรมเลี้ยงดู การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อหลักกรรม และสมรรถนะทางสังคม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมได้รับอิทธิพลโดยตรงโดยตรงจากการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อหลักกรรม และสมรรถนะทางสังคม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการอบรมเลี้ยงดูผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองและสมรรถนะทางสังคม 2) โมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่าไค-สแควร์เท่ากับ 65.87 องศาอิสระ เท่ากับ 49 ความน่าจะเป็นเท่ากับ .054 ดัชนีวัดความกลมกลืนเท่ากับ .992 ตัวแปรในโมเดล สามารถอธิบายความแปรปรวนของความกล้าหาญทางศีลธรรมได้ร้อยละ 41.15

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ; ความกล้าหาญทางศีลธรรม; วัยรุ่น

Abstract

This research had two objectives namely 1) to develop causal model of moral courage in adolescents 2) to examine concordance of developed causal model of model of moral courage in adolescents with empirical data. The sample of this research is 984 adolescents in Within Bangkok and the five surrounding provinces: Nonthaburi, Pathum Thani, Samut Prakan, Nakhon Pathom, and Samut Songkhram. selected by simple random sampling method. The variables are Moral courage, Parenting, Self-esteem, and social competence. Questionnaire is tool for collecting

data, and statistics for data analysis are descriptive statistics, Pearson's product moment correlation coefficient, and Structural equation modeling with Lisrel.

Result of the study found that: 1) A causal model of moral courage in adolescents have got direct effect by self-esteem, beliefs in Karma principle, and social competence, as well as indirect effect by parenting through self-esteem and social competence. 2) A causal model of moral courage in adolescents has concordance with empirical data with chi-square = 65.87 df = 49 p-value = .054 GFI=.977. The variables in model explained 41.15% variance of moral courage in adolescents.

Keywords: Causal Model; Moral Courage; Adolescents

บทนำ

ปัญหาด้านความกล้าหาญทางศีลธรรมกำลังคุกคามไปทั่วทุกภาคส่วนของสังคมและเป็นปัญหาที่ต้องตระหนักถึงเพื่อหาทางแก้ไข โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ต้องบ่มเพาะในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ในการพัฒนาประเทศยุคปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมนั้น ล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ให้ความสำคัญและผลักดันหน่วยงานทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้รับผิดชอบทำหน้าที่ในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม แต่แม้ว่าระบบศีลธรรมและจริยธรรมจะได้ถูกจัดตั้งเพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติของคนในทุกสาขาอาชีพในทุกภาคส่วนของสังคม แต่ปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไขเนื่องจากสังคมขาดความเข้มแข็งทางจริยธรรมที่เพียงพอ สังคมที่ซับซ้อนไม่ได้เรียกร้องเพียงการเพิ่มของกฎระเบียบตามแนวคิดทางจริยธรรมเท่านั้น หากแต่ยังต้องการให้มีการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมอย่างจริงจังด้วย การพัฒนาสังคมในด้านต่างๆต้องการที่จะให้เป็นการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน แต่การพัฒนานั้นไม่อาจยั่งยืนได้ถ้าปราศจากการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม สังคมยุคนี้ถูกมองว่าสูญเสียความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เรียกว่า “มโนธรรม” อันเป็นรากฐานของจริยธรรม เป็นสังคมที่ตกอยู่ในความสับสนเสี่ยงต่อกลียุคเป็นอย่างมาก โลกยุคปัจจุบันกำลังเรียกร้องต้องการความกล้าหาญทางศีลธรรม (Moral courage) ที่จะพลังขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในทุกส่วนของสังคม

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีการกล่าวถึงความกล้าหาญทางศีลธรรมไว้ในหลายบริบท ตัวอย่างหนึ่งปรากฏใน นิโครธมคชาดก แห่งขุททกนิกาย ชาดก (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) ซึ่งเล่าเรื่องพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระยาเนื้อชื่อ “นิโครธ” ผู้ยอมสละชีวิตของตนเพื่อช่วยนางเนื้อที่กำลังตั้งครุภรมีให้ถูกประหาร พระราชาทรงเลื่อมใสในการเสวยสละดังกล่าวและทรงประกาศอภัยแก่สัตว์ทั้งหลายเรื่องราวดังกล่าวสะท้อนถึงการยืนหยัดในหลักคุณธรรมแม้ต้องเผชิญความเสี่ยงต่อชีวิต

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความกล้าหาญทางศีลธรรมเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่บุคคลพึงมี เนื่องจากคนที่ความกล้าหาญทางศีลธรรมจะเป็นคนซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความพยายามหักห้ามใจตนเองไม่ทำในสิ่งผิดศีลธรรมและกฎเกณฑ์อันดีงามของสังคม พร้อมกันนั้นก็เป็นคนไม่ดูดาบปล่อยให้เรื่องที่ไม่ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและหลักเกณฑ์ที่ดีงามของสังคมเกิดขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อที่จะค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะทำให้สามารถเข้าใจปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นเพื่อแนวทางในการพัฒนาวัยรุ่นไทยให้มีความกล้าหาญทางศีลธรรมและมีเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาของการวิจัยนี้ ครอบคลุมแนวคิดความเชื่อหลักกรรมที่หลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา และงานเขียนทางพระพุทธศาสนา และแนวคิดทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความกล้าหาญทางศีลธรรม การอบรมเลี้ยงดู สมรรถนะทางสังคมและการเห็นคุณค่าในตนเอง

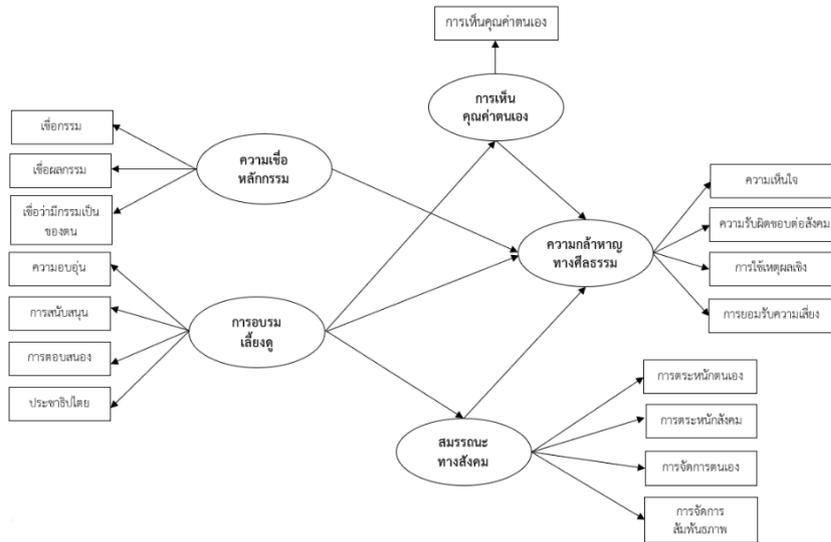
1.2 ขอบเขตด้านสถานที่ การวิจัยนี้ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพฯ และจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสงคราม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ วัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพฯ ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ วัยรุ่น จำนวน 984 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของแฮร์และคณะ และคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แม้ว่าตามแนวทางของ Hair et al. (2010, 2019) ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) มักอยู่ที่ 10-20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกต ซึ่งในกรณีนี้มีตัวแปรสังเกต 16 ตัว จึงควรมีตัวอย่างประมาณ 160-320 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจำนวน 984 ตัวอย่าง ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่แนะนำอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ ลดความเสี่ยงจากความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) และเพิ่มพลังทางสถิติ (statistical power) ในการตรวจสอบโมเดลที่มีความซับซ้อน ผลลัพธ์ที่ได้จึงมีความแม่นยำและเสถียรมากขึ้น สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

3. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative research) โดยใช้วิธีศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างโมเดลเชิงสาเหตุแล้วเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีหาสมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรมลิซเรล โดยกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วนได้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามความเชื่อหลักกรรม 3)แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง 4)แบบสอบถามสมรรถนะทางสังคม 4) แบบสอบถามความกล้าหาญทางศีลธรรม โดยผู้วิจัยได้ทำการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างนิยามเชิงปฏิบัติการและแบบสอบถามฉบับร่าง
2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าเท่ากับ 0.67-1.00
3. ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) โดยแบบสอบถามความกล้าหาญทางศีลธรรม มีค่าเท่ากับ .751 การอบรมเลี้ยงดู มีค่าเท่ากับ .835 ความเชื่อหลักกรรม มีค่าเท่ากับ .871 การเห็นคุณค่าตนเอง มีค่าเท่ากับ .712 และสมรรถนะทางสังคม มีค่าเท่ากับ .739

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างจาก google form จำนวน 6 ชุด จากนั้นได้ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพฯและจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐม สมุทรสงครามเพื่อขออนุญาตครูแนะแนวเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปีที่เข้าเรียนในชั่วโมงแนะแนวได้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยพบว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 984 ฉบับ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในโมเดลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุ และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุตามโมเดลตามกรอบแนวคิดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ส่วนใหญ่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 25.10 ด้านผู้ปกครองที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วย พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 732 คน คิดเป็นร้อยละ 74.39 รองลงมาคือ อาศัยอยู่กับแม่ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 14.43 อาศัยอยู่กับญาติ 57 คน คิดเป็นร้อยละ 5.79 อาศัยอยู่กับพ่อ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 และอาศัยอยู่กับคนรู้จัก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ .53 ในด้านของจังหวัดที่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 18.29 รองลงมาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 17.28 จังหวัดจังหวัดนครปฐม จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 16.57 จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 16.26 จังหวัดปทุมธานี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 15.85 และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 15 ตัวแปร ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร คือ 1) ความกล้าหาญทางศีลธรรม (MORALC) 2) การอบรมเลี้ยงดู 3) ความเชื่อหลักกรรม (BELIEFK) 4) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SELF) และ 5) สมรรถนะทางสังคม (SOCOMP) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผลแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรความกล้าหาญทางศีลธรรม(MORALC) พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}=3.58$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเห็นใจ (EMP) ($\bar{x}=3.77$) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (SORES) ($\bar{x}=3.71$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการยอมรับความเสี่ยง (RISK) ($\bar{x}=3.48$) ด้านความรับผิดชอบทางศีลธรรม (MORES) ($\bar{x}=3.35$) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 17.51-22.39

ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู (PARENT) พบว่าอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}=4.01$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความอบอุ่น (WARM) ($\bar{x}=4.28$) ด้านสนับสนุน (SUPPT) ($\bar{x}=4.7$) ด้านการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (DEMO) ($\bar{x}=3.94$) ด้านการตอบสนองความต้องการ (RESP) ($\bar{x}=3.74$) อยู่ในระดับมากตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 17.99-21.93

ตัวแปรความเชื่อหลักกรรม (BELIEFK) พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย พบว่า ตัวแปรด้านความเชื่อกรรม (KAM) ($\bar{x}=3.72$) และความเชื่อว่ามีกรรมเป็นของตน (KAMMAS) ($\bar{x}=3.62$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความเชื่อผลกรรม (VIPAK) ($\bar{x}=3.32$) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 13.71-17.13

ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (SELF) พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายค่าอยู่ที่ร้อยละ 12.84

ตัวแปรสมรรถนะทางสังคม (SOCOMP) พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ตัวแปรด้านการจัดการด้านสัมพันธภาพ (REMAN) ($\bar{x}=3.56$) อยู่ในระดับ มาก ส่วนตัวแปรด้าน การตระหนักในตน (SEAW) ($\bar{x}=3.30$) การตระหนักด้านสังคม (SOAW) ($\bar{x}=3.48$) และการจัดการตนเอง (SEMAN) ($\bar{x}=3.31$) อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 15.17-19.83

3. การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2=65.87$, $df=49$, $p=.054$, $GFI=.992$, $AGFI=.992$,

RMR=.019, RMSEA=.019 เมื่อพิจารณาความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ตัวแปรที่มีความเที่ยงระหว่าง 0.214-1.00 และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) โดยตัวแปรแฝงทั้ง 4 ตัวได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อหลักกรรม และสมรรถนะทางสังคมสามารถอธิบายความแปรปรวนของความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นได้ร้อยละ 41.5

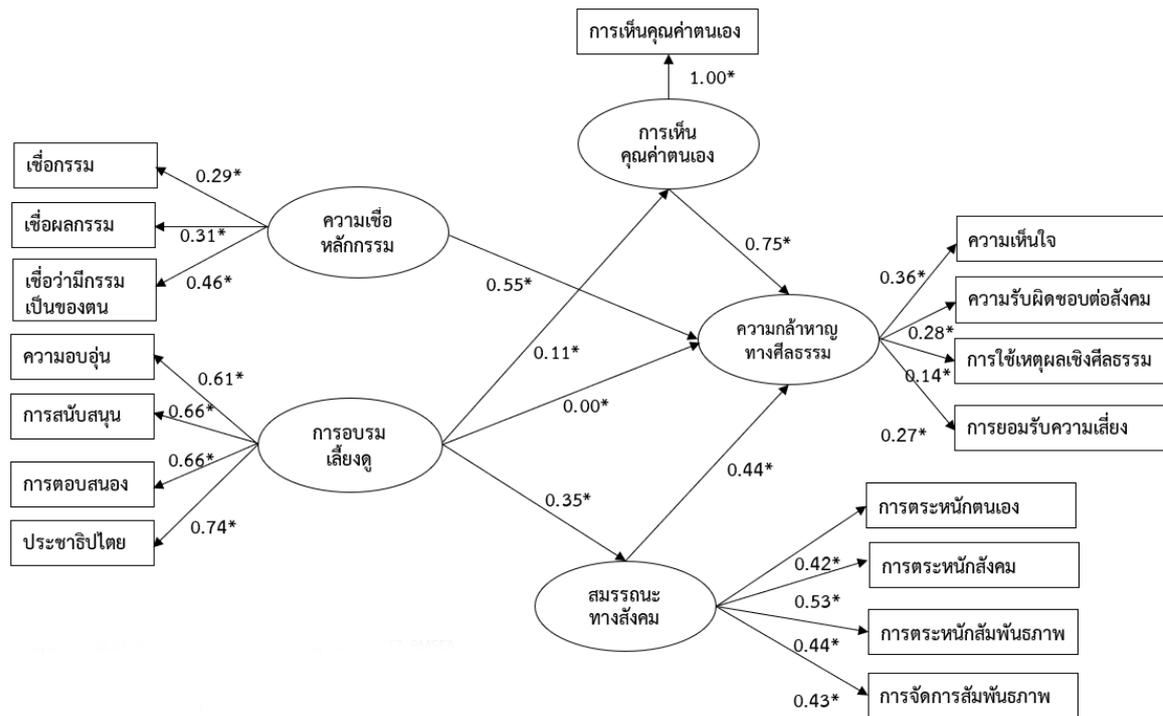
เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลทางตรงในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ตัวแปรที่มีขนาดอิทธิพลสูงสุดต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.749 รองลงมาคือความเชื่อเรื่องกรรม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.554 สมรรถนะทางสังคมมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.551 และตัวแปรที่มีขนาดอิทธิพลน้อยที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดู มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .006

ตารางที่ 1 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	SOCOMP			SELF			MORALC			
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	
PARENT	0.350** (0.043)	-	0.350** (0.043)	0.105** (0.014)	-	0.105** (0.014)	0.278** (0.072)	0.271** (0.054)	0.006 (0.087)	
BELIEFK	-	-	-	-	-	-	0.554** (0.107)	-	0.554** (0.107)	
SOCOMP	-	-	-	-	-	-	-	-	0.551** (0.142)	
SELF	-	-	-	-	-	-	-	-	0.749** (0.123)	
ค่าสถิติ	Chi-square = 65.87, df = 49, p = .05, GFI = .992, AGFI = .977, RMSEA = .019									
ตัวแปร	WARM			SUPPT			RESP			DEMO
น.องค์ประกอบ	0.609**			0.658**			0.657**			0.738**
ความเที่ยง	0.629			0.637			0.639			0.807
ตัวแปร	KAM			VIPAK			KAMMAS			SE
น.องค์ประกอบ	0.292**			0.308**			0.462**			1.000**
ความเที่ยง	0.333			0.339			0.566			1.000
ตัวแปร	EMP			SORES			MORE			RISK
น.องค์ประกอบ	0.360**			0.282**			0.142**			0.268**
ความเที่ยง	0.517			0.409			0.064			0.281
ตัวแปร	SEAW			SOAW			SEMAN			REMAN
น.องค์ประกอบ	0.420**			0.528**			0.437**			0.430**
ความเที่ยง	0.214			0.280			0.226			0.302
สมการโครงสร้างตัวแปร	SOCOMP			SELF			MORALC			
R SQUARE	0.256			0.060			0.415			
เมตริกสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง										
ตัวแปรแฝง	PARENT	BELIEFK	SOCOMP	SELF	MORALC					
PARENT	1.000									
BELIEFK	0.473	1.000								
SOCOMP	0.506	0.239	1.000							
SELF	0.245	0.116	0.124	1.000						
MORALC	0.406	0.515	0.419	0.325	1.000					

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < .01

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทาง

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่น่าเสนอข้างต้น โดยภาพรวมและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวยังมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

อิทธิพลจากตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู

เมื่อพิจารณาจากตารางแสดงค่าอิทธิพล พบว่า การอบรมเลี้ยงดูไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมแต่ส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองและสมรรถนะทางสังคม ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและเพศในฐานะตัวพยากรณ์ความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นตอนปลายพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะทางสังคมและความกล้าหาญทางศีลธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Bronstein, Fox, Kamon, & Knolls, 2007) และงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อพัฒนาการส่วนบุคคลและศีลธรรมของเด็กซึ่งพบว่าวัยรุ่นตรวจสอบตนเองอย่างเข้มข้นและประเมินตนเองจากมุมมองต่าง ๆ มีทัศนคติเชิงวิจารณ์ต่อวิธีการศึกษาของผู้ปกครองและผลกระทบที่มีต่อพวกเขาเอง มุมมองต่อความขัดแย้งทางศีลธรรมมาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องและหลักฐานข้อเท็จจริงที่วัยรุ่นแสดงตัวตนออกมาอย่างเป็นตัวของตัวเองและเป็นอิสระโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา (Lubotina & Lubotina, 2015)

ด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองพบว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับการเห็นคุณค่าตนเองกับวัยรุ่นชาวไนจีเรียซึ่งพบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูและการเห็นคุณค่าของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Aremu, John-Akinola, & Desmennu, 2019) และวิจัยของ พบว่า เด็กที่ได้รับการดูแลแบบทำให้รู้สึกปลอดภัยจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและมีความรู้สึกอายต่ำ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าความผูกพันกับผู้ปกครองแบบไม่รู้สึกลดภัยมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและความรู้สึกอาย Passanisi, Gervasi, Madonia, Guzzo, & Greco(2015)และงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้รูปแบบการเลี้ยงดูกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่

พบว่า วัยรุ่นรับรู้ว่าคุณแม่เลี้ยงดูแบบเผด็จการและให้อิสระในระดับปานกลางและเลี้ยงดูแบบปล่อยตามอำเภอใจในระดับต่ำ การเลี้ยงดูแบบเผด็จการมีสหสัมพันธ์เชิงลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ (Aihie, 2016)

นอกจากนี้ยังพบว่า การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ

ในด้านของอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อสมรรถภาพทางสังคมผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดู ความผูกพัน และของผู้ปกครองเชื้อสายเปโอโตริกันอเมริกันกับความสามารถทางสังคมของเด็กผลการวิจัยชี้ว่าคุณแม่ชาวเปโอโตริกันอเมริกันมีรูปแบบการเลี้ยงดูคล้ายกับคุณแม่เชื้อสายแอฟริกันอเมริกัน คือคุณแม่เชื้อสายเปโอโตริกันจะเอาใจใส่และตอบสนองมากกว่าคุณแม่เชื้อสายแอฟริกันอเมริกัน นอกจากนี้ พ่อแม่ชาวเปโอโตริกันที่มีระดับการตอบสนองและความคงเส้นคงวาในการเลี้ยงดูลูกในระดับสูงเด็กจะมีระดับสมรรถนะทางสังคมสูงตามไปด้วยซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ไม่พบในพ่อแม่และเด็กเชื้อสายแอฟริกันอเมริกัน (Fagan, 2000)

ในด้านของอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Lubotina & Lubotina (2015) ที่พบว่าวัยรุ่นตรวจสอบตนเองอย่างเข้มข้นและประเมินตนเองจากมุมมองต่าง ๆ มีทัศนคติเชิงวิจารณ์ต่อวิธีการศึกษาของผู้ปกครองและผลกระทบที่มีต่อพวกเขาเอง มุมมองต่อความขัดแย้งทางศีลธรรมมาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องและหลักฐานข้อเท็จจริงที่วัยรุ่นแสดงตัวตนออกมาอย่างเป็นตัวของตัวเองและเป็นอิสระโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาอิทธิพลจากตัวแปรความเชื่อหลักกรรม

เมื่อพิจารณาจากตารางแสดงค่าอิทธิพล พบว่า ความเชื่อหลักกรรมส่งอิทธิพลโดยตรงต่อความกล้าหาญทางศีลธรรม แสดงให้เห็นว่า การที่วัยรุ่นมีความเชื่อหลักกรรม ได้แก่ การเชื่อว่า กรรมดีกรรมชั่วมี ผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วมี และทุกคนมีกรรมเป็นของตน ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับเวสารัชชกรณสูตร อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2017) ที่กล่าวว่า ธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญมี 5 ประการ คือ 1) ศรัทธา(ความเชื่อที่มีเหตุผลและในการดีที่ทำ 2) ศีล(ความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่ผิดระเบียบวินัยไม่ผิดศีลธรรม 3) พาหุสัจจะ(ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก 4) วิริยารัมภะ (ปรารถนาความเพียร คือ การได้เริ่มลงมือทำความเพียรพยายามในกิจการนั้นๆอยู่แล้วอย่างจริงจัง) และ 5) ปัญญา (ความรอบรู้ เข้าใจชัดเจนในเหตุผล ดี ชั่ว ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น รู้คิด รู้วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการ ผลการวิจัยดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีศรัทธาในศาสนาและความเห็นอกเห็นใจและความก้าวร้าวของวัยรุ่นซึ่งมีอัตลักษณ์ด้านศีลธรรมเป็นตัวแปรที่พบว่า การมีศรัทธาในศาสนาและความเห็นอกเห็นใจและความก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางอ้อมโดยมีอัตลักษณ์ทางศีลธรรมเป็นตัวแปรส่งผ่าน ความผูกพันและยึดมั่นใจศาสนาสามารถเป็นตัวพยากรณ์อัตลักษณ์ทางศีลธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ว่า อัตลักษณ์ทางศาสนาเป็นกลไกที่นำไปสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก(Hardy, Rackham, Olsen, & James, 2012)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์นี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปริยัติธาดา(2018) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความกล้าหาญทางจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ภายใต้องค์ธรรมเวสารัชชกรณธรรม การเสริมสร้างความกล้าหาญทางจริยธรรม จะต้องเริ่มที่มีศรัทธาในความสามารถของตน มีความมองอาจเพราะความมีศีลที่ยึดถือปฏิบัติครบถ้วน ไม่เป็นที่น่าสงสัยหรือเป็นที่ครหา ทั้งนี้ เพราะได้ผ่านการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นอย่างดี ด้วยความพากเพียร ทำให้มีศักยภาพเพิ่มพูนขึ้น และในทางกลับกันความที่มีศักยภาพก็จะทำให้หันกลับไปค้นคว้าศึกษา เกิดปัญญาเห็นแจ้งในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ผ่านการคิดตรองด้วย การโยนิโสมนสิการมาแล้วหลายครั้ง ความกล้าหาญทางจริยธรรมเป็นความสามารถส่วนบุคคลที่เอาชนะความกลัว และยืนหยัดกับหลักการของจริยธรรมที่ถูกต้อง และตระหนักไว้ในเรื่องของศีลธรรมว่ามีความสำคัญในการดำเนินชีวิต

เช่นเดียวกับงานวิจัย Lehmann และ Gorsuch (2016) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีศรัทธาในศาสนา กับการกระทำอย่างมีเหตุผลอันเนื่องมาจากเจตนาแสดงพฤติกรรมที่มีศีลธรรมหรือไร้ศีลธรรมที่วิจัยพบว่าชุดตัวแปร ทางศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างเจตนาแสดงพฤติกรรมที่มีศีลธรรมหรือไร้ศีลธรรมกับการประเมิน คุณธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเหล่านี้ ในความเป็นจริงชุดของตัวแปรทางศาสนานั้นมีส่วนช่วยใน การทำนาย เจตนาแสดงพฤติกรรมที่มีศีลธรรมหรือไร้ศีลธรรม สะท้อนให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์ ระหว่างศาสนาและเจตนาเชิงพฤติกรรม ทัศนคติ เช่นการประเมินจากประสบการณ์/อารมณ์ เป็นตัวทำนายที่ แข็งแกร่งที่สุดของความตั้งใจด้านพฤติกรรมและมีความสัมพันธ์กับศาสนาอย่างมาก ผลการวิจัยยืนยันว่าศาสนาเป็น สิ่งสำคัญในการพิจารณาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม

อิทธิพลจากตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง

เมื่อพิจารณาจากตารางแสดงค่าอิทธิพล พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองส่งอิทธิพลโดยตรงต่อความกล้าหาญ อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bronstein, Fox, Kamon, และ Knolls (2007) ที่ ทำการศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและเพศในฐานะตัวพยากรณ์ความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความกล้าหาญทางศีลธรรมในนักเรียนเกรด 12 อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Miri และ Kakaei (2017) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความไวทางศีลธรรม (Moral sensitivity) กับการเห็นคุณค่าในตนเองในบุคลากรด้านการพยาบาล พบว่า การเห็นคุณค่าตนเองมี ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความไวทางศีลธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับ งานวิจัยของฐิติวี แก้วพรสวรรค์ และ เบญจพร ต้นติสุ (2012) ที่พบว่า การไม่เห็นคุณค่าในตน ความสัมพันธ์กับบิดา มารดา และภาวะซึมเศร้า มีความสัมพันธ์กัน และงานวิจัยเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Zakeri และ Karimpour (2011) ที่ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าตนเองเชิงศีลธรรม แรงจูงใจในการดื่ม และการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษา ผลการวิจัยนี้ขยายข้อค้นพบดังกล่าวโดย ชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวข้างต้นมีแรงจูงใจการดื่มเป็นตัวกลาง ผลการวิจัยยังชี้อีกว่า จะเป็นประโยชน์กว่านี้ นำค่านิยมส่วนบุคคลไปใช้เป็นตัวแปรแทรกแซงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษา

อิทธิพลจากตัวแปรสมรรถนะทางสังคม

เมื่อพิจารณาจากตารางแสดงค่าอิทธิพล พบว่า สมรรถนะทางสังคมส่งอิทธิพลทางตรงต่อความกล้าหาญทาง ศีลธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hardy, Rackham, Olsen, และ James (2012) ที่วิจัยพบว่า การมีศรัทธาใน ศาสนาและความเห็นอกเห็นใจและความก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางอ้อมโดยมีอัตลักษณ์ทางศีลธรรมเป็นตัวแปร ส่งผ่าน และงานวิจัยของ (Crocetti, Moscatelli, Kaniusonyte, Meeus, Žukauskienė, และ Rubini (2019) ได้ทำการศึกษาระยะยาวพบว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้นวัยรุ่นเพศหญิงมีศีลธรรมและสมรรถนะเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่วัยรุ่นเพศ ชายลดลง และจะมีความคงเส้นคงวาของพัฒนาการด้านศีลธรรม สมรรถนะ และความสามารถทางสังคมของวัยรุ่น เพศหญิงดีกว่าวัยรุ่นเพศชาย เช่นเดียวกับผลการวิจัย Stanger, Backhouse, Jennings, และ McKenna (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศที่เป็นแรงจูงใจกับพฤติกรรมศีลธรรมในกีฬาในระดับเยาวชน โดยทำการศึกษาในเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศการฝึกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อ เพื่อนในทีมทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศการฝึกฝนยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ พฤติกรรมเอื้อเพื่อต่อคู่แข่งด้วยการสนับสนุนทางสังคมและความเห็นใจ บรรยากาศการฝึกฝนยังมีผลกระทบเชิงลบ กับพฤติกรรมด้านสังคมที่มีต่อคู่แข่งและเพื่อนร่วมทีมในทางอ้อมด้วยการสนับสนุนทางสังคมและความเห็นอกเห็นใจ และการละทิ้งศีลธรรม

ผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างของความกล้าหาญทางศีลธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.415 แสดงว่า ตัวแปรโมเดลประกอบด้วย ความเชื่อเรื่องกรรม การอบรมเลี้ยงดู การเห็นคุณค่าในตนเอง สมรรถนะทางสังคม

สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ได้ร้อยละ 42 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้อาจไม่ครอบคลุมความกล้าหาญทางศีลธรรม เป็นไปได้ว่าอาจจะยังมีตัวแปรสังเกตได้ตัวอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ซึ่งส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบองค์ความรู้สำคัญว่า ความกล้าหาญทางศีลธรรม (Moral Courage) ของวัยรุ่นถูกขับเคลื่อนด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 41.5 โดยมี "การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem)" เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด รองลงมาคือความเชื่อหลักกรรม และสมรรถนะทางสังคม ตามลำดับ ในขณะที่ "การอบรมเลี้ยงดู" แม้จะไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมโดยตรง แต่เป็นปัจจัยต้นทางที่ส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและสมรรถนะทางสังคมให้แก่เยาวชน

ความรู้ใหม่นี้ชี้ให้เห็นว่าการจะปลูกฝังให้วัยรุ่นกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง (โดยเฉพาะในด้านความเห็นใจและความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีค่าเฉลี่ยสูง) ไม่สามารถอาศัยการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างระบบสนับสนุนที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นรู้สึกปลอดภัยและภูมิใจในตนเอง (Self-worth) ควบคู่ไปกับการฝึกทักษะการจัดการสัมพันธ์ภาพและการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งจะกลายเป็นเกราะป้องกันทางใจที่ทำให้วัยรุ่นกล้าเผชิญความเสี่ยงเพื่อรักษาความถูกต้องทางจริยธรรมได้จริงในทางปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) จากผลการวิจัยพบว่า โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของ สมรรถนะทางสังคม (SOCOMP) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SELF) และความกล้าหาญทางศีลธรรมได้ร้อยละ 26 100 และ 42 ตามลำดับ ดังนั้น โมเดลนี้จึงควรได้รับการพัฒนาต่อไป โดยอาจมีตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่น จึงควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโมเดล เพื่อให้โมเดลสามารถอธิบายปัจจัยที่เป็นสาเหตุส่งผลต่อความกล้าหาญทางศีลธรรมในวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ทาวิธีหรือแนวทางการในการพัฒนาตัวแปรด้าน ความเชื่อหลักกรรมซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อกรรม ผลกรรมและการมีกรรมเป็นของตน การเห็นคุณค่าในตนเอง และสมรรถนะทางสังคม ประกอบด้วย การตระหนักในตนเอง การตระหนักในสังคม การจัดการตนเอง และการจัดการสัมพันธ์ภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อความกล้าหาญทางศีลธรรม

3) ควรทำการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของความกล้าหาญทางศีลธรรมในคนช่วงวัยอื่น ๆ ว่าโมเดลความกล้าหาญทางศีลธรรมที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองและสมรรถนะทางสังคมเป็นตัวส่งผ่านมีความแตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ฐิติวี แก้วพรสวรรค์ และ เบญจพร ตันติสุข. (2555). การศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 57(4), 391-402.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ชุดทกนิกาย ชาดก*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *อังคตฺรณิกาย ปัญจกนิบาต*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). *การพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระปริยัติธาดา. (2561). *ความกล้าหาญทางจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Aihie, O. N. (2016). Perceived parenting styles as correlates of self-esteem among adolescents in secondary schools. *International Journal of Educational Benchmark*, 4(1), 96–106.
- Aremu, T. A., John-Akinola, Y. O., & Desmennu, A. T. (2019). Relationship between parenting styles and adolescents' self-esteem in Ibadan, Nigeria. *BMC Public Health*, 19(1), 1–10.
- Bronstein, P., Fox, B. J., Kamon, J. L., & Knolls, M. L. (2007). Parenting and gender as predictors of moral courage in late adolescence: A longitudinal study. *Sex Roles*, 56(9–10), 661–674.
- Crocetti, E., Moscatelli, S., Kaniušonytė, G., Meeus, W., Žukauskienė, R., & Rubini, M. (2019). Developing morality, competence, and sociability in adolescence: A longitudinal study of gender differences. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(5), 1009–1021.
- Fagan, J. (2000). African American and Puerto Rican American parenting styles, paternal involvement, and Head Start children's social competence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 46(4), 592–612.
- Hardy, S. A., Rackham, L. J., Olsen, D. D., & James, A. L. (2012). Religiosity and adolescent empathy and aggression: The mediating role of moral identity. *Psychology of Religion and Spirituality*, 4(3), 237–248.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2019). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lehmann, C. S., & Gorsuch, R. L. (2016). The relevance of religiousness and reasoned action for adolescent moral and immoral behavioral intentions. *Psychology of Religion and Spirituality*, 9(2), 173–183.
- Lubotina, I., & Lubotina, J. (2015). Parenting style and its influence on the personal and moral development of the child. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 1247–1254.
- Passanisi, A., Gervasi, A. M., Madonia, C., Guzzo, G., & Greco, D. (2015). Attachment, self-esteem and shame in emerging adulthood. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 342–346.
- Rahnama, F., Miri, M. M., & Kakaei, M. (2017). Correlation between moral sensitivity and self-esteem in nursing personnel. *Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 10, 14.
- Stanger, N., Backhouse, S. H., Jennings, A., & McKenna, J. (2018). Linking motivational climate with moral behavior in youth sport: The role of social support, perspective taking, and moral disengagement. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 7(4), 392–407.